

แผนแม่บท

บูรณาการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ
ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

คำนำ

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ ให้ความเห็นชอบการกำหนดแนวทางการจัดทำงบประมาณและปฏิทินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ต่อมาคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๙ มีมติเห็นชอบตามที่สำนักงานงบประมาณได้เสนอเรื่อง การกำหนดแนวทางการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

การจัดทำแผนแม่บทบูรณาการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) สำนักงาน ป.ป.ช. ได้นำร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ที่วิสัยทัศน์มุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนของประเทศ ประกอบกับนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) เป็นกรอบในการจัดทำแผนแม่บทบูรณาการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ทั้งนี้ สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนแม่บทบูรณาการป้องกันปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ จำนวน ๒ ครั้ง เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ และวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ โดยเชิญศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ๓๕ แห่ง เข้าร่วมประชุม ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ช. ได้นำแผนแม่บทบูรณาการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการประชุม ครั้งที่ ๘๑๓ - ๘๗/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เพื่อทราบและได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ คณะที่ ๖ ๖.๒ ประเด็น อำนวยความสะดวกทางธุรกิจและการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในการประชุม ครั้งที่ ๑ - ๑/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

สำนักงาน ป.ป.ช. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนแม่บทบูรณาการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) จะเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

สำนักงาน ป.ป.ช.
พฤศจิกายน ๒๕๕๙

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ ๑	
บทที่ ๑ บทนำ	๑ - ๒
บทที่ ๒ สถานการณ์การทุจริต	๓ - ๘
บทที่ ๓ ทิศทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	๙ - ๑๐
บทที่ ๔ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม	๑๑ - ๑๘
บทที่ ๕ ภาพฉายอนาคต	๑๙ - ๒๑
ส่วนที่ ๒	
บทที่ ๖ แผนแม่บทบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)	๒๒ - ๒๙

ส่วนที่ ๑

บทที่ ๑ บทนำ

การบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของประเทศไทยในภาพรวมมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องภายใต้เงื่อนไขทั้งพลวัตความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์การทุจริตและบริบทแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในมิติต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

มิตินายกประเทศของการบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประเทศไทย ได้ให้สัตยาบันเข้าเป็นรัฐภาคีเป็นลำดับที่ ๑๔๙ เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔ ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (United Nations Convention against Corruption : UNCAC) ที่ว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในการติดตามทรัพย์สินที่ได้จากการทุจริตกลับคืน รวมทั้งการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันทางกฎหมายเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอย่างสมบูรณ์

มิตินายกในประเทศของการบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ริเริ่มจัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเพื่อเป็นกรอบในการผลักดันแก้ไขปัญหาการทุจริตในสังคมไทย โดยกำหนดยุทธศาสตร์จากข้อตกลงร่วมกัน (Commitment) กับภาคีทุกภาคส่วน เป็นข้อตกลงเพื่อใช้เป็นแนวทางร่วมกันและสามารถสนับสนุนการดำเนินงานซึ่งกันและกันในการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศในลักษณะบูรณาการ หลังจากการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแล้วเสร็จ สำนักงาน ป.ป.ช. ได้นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ให้หน่วยงานภาครัฐนำแนวทางและมาตรการต่าง ๆ ตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไปสู่การปฏิบัติ และได้แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นกรรมการและเลขานุการ

ภายใต้กลไกคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๕) ได้รับการถ่ายทอดสู่ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๕) เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ นายกรัฐมนตรีได้สั่งการให้หน่วยงานภาครัฐจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการราชการประจำปีให้สอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๕) นอกจากนั้นยังมีกลไกที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่งตั้งในรูปคณะอนุกรรมการเพื่อนำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไปสู่การปฏิบัติในภาคส่วนต่างๆ อาทิ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เป็นต้น เนื่องจากตระหนักถึงความสำคัญของการบูรณาการความร่วมมือและสนับสนุนจากภาคีทุกภาคส่วน

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๐) ต่อเนื่องเพื่อเป็นกรอบให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องแปลงยุทธศาสตร์ แนวทาง และมาตรการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจัง โดยในส่วนของภาครัฐนั้น คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เห็นชอบให้แปลงแนวทางและมาตรการตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๐) ไปสู่การปฏิบัติ กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการราชการ ๔ ปี และแผนปฏิบัติการราชการประจำปี รวมถึงการสนับสนุนของกระทรวงมหาดไทย โดยสั่งการให้มีการตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตระดับจังหวัด ที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานขึ้นใน

ทุกจังหวัดซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญที่มีบทบาทในการนำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๐) ไปสู่การปฏิบัติระดับจังหวัดในลักษณะบูรณาการ

ในช่วงระยะเวลาของการใช้ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๐) ทุกภาคส่วนของสังคมไทยได้ตระหนักถึงภัยคุกคามของปัญหาการทุจริตที่ฝังรากลึกอย่างยาวนาน มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญส่งผลให้รัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างเร่งด่วน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นต้นมา สำนักงาน ป.ป.ช. ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักในการจัดทำแผนงบประมาณในลักษณะบูรณาการ เรื่อง การป้องกัน ปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ แผนงบประมาณดังกล่าวจึงเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญของกระบวนการป้องกัน ปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบของประเทศไทย จวบจนเมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๙ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติเห็นชอบให้ยกเลิกยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ปรับระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ เป็นปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ โดยยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และเชื่อมโยงไปสู่ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ที่สำคัญจะตอบสนองกับสภาพปัญหาและสถานการณ์การดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันและความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรมการต่อต้านการทุจริตที่ทันสมัย แผนงบประมาณในลักษณะบูรณาการ เรื่อง การป้องกัน ปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบจึงได้รับการทบทวนทบทวนเป้าหมายแผนงานบูรณาการ แนวทางและตัวชี้วัดของแผนงานบูรณาการให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (๒๕๖๐-๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

ความพยายามบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้ต่อเนื่องและเป็นทิศทางเดียวกันทั้งประเทศเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการเป็นประเทศที่มีมาตรฐานความโปร่งใสเทียบเท่าระดับสากล จำเป็นต้องดำเนินการจัดทำแผนแม่บทบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ให้กระทรวงและทุกหน่วยงานร่วมกันกำหนดอนาคตและแก้ปัญหาการทุจริตของประเทศไทยในลักษณะประสานเชื่อมโยงแบบเครือข่ายที่นำไปสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายในแต่ละช่วงเวลาอย่างบูรณาการ

ขั้นตอนหลักในการจัดทำแผนแม่บท

การจัดทำแผนแม่บทบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ใช้หลักการมีส่วนร่วม มีขั้นตอนหลักครอบคลุมถึง

๑. การศึกษาร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ที่สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดำเนินการไว้แล้ว เพื่อกำหนดเนื้อหาสถานการณ์การทุจริต ทิศทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การฉายภาพอนาคต รวมถึงการศึกษาวិเคราะห์การขับเคลื่อนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของไทยผ่านแผนงบประมาณในลักษณะบูรณาการ เรื่อง การป้องกัน ปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ

๒. การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความเห็น ข้อเสนอและนำผลการประชุมยกร่างแผนแม่บทบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)

บทที่ ๒ สถานการณ์การทุจริต

การทุจริตที่เกิดขึ้นภายในประเทศและขยายสู่ต่างประเทศ (International) ทั้งรูปแบบการข้ามแดน (Cross-border) หรือข้ามชาติ (Transnational) ซึ่งเป็นผลมาจากการเคลื่อนตัวของประชาชนระหว่างประเทศ สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีทันสมัยและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในทางที่ผิด ทำให้การติดตามรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดียุ่งยาก และผลสืบเนื่องของการทุจริตเชื่อมโยงไปสู่ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติอีกมากมาย เช่น การฟอกเงิน การค้าอาวุธ การค้ามนุษย์ ยาเสพติด การก่อการร้ายซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศ

ปัญหาการทุจริตและผลสืบเนื่องดังกล่าว ทำให้นานาประเทศตระหนักถึงภัยร้ายแรงที่เกิดขึ้นในวงกว้างดังรายงานของธนาคารโลก จำนวนเงินที่ถูกขโมยจากประเทศกำลังพัฒนาและประเทศทางผ่านที่ซุกซ่อนไว้ในต่างประเทศในแต่ละปี ประมาณ ๒๐ - ๒๔ พันล้านเหรียญ หรือร้อยละ ๒๐ - ๔๐ ของเงินช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ^๑ ดังนั้น ในการประชุมสหประชาชาติ ครั้งที่ ๑๑ จึงกำหนดอาชญากรรมที่ประชาคมโลกต้องให้ความร่วมมือกันปราบปราม ประกอบด้วย อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย การค้ามนุษย์ ยาเสพติด อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ การฟอกเงิน และการทุจริตคอร์รัปชัน^๒ และองค์การสหประชาชาติ (United Nations : U.N.) และประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ได้ร่วมกันจัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (United Nations Convention against Corruption : UNCAC)

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ เป็นอนุสัญญามบับแรกที่สำคัญต่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการติดตามทรัพย์สินที่ได้จากการทุจริตกลับคืน รวมทั้ง ให้ความร่วมมือทางกฎหมายเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด โดยเนื้อหาหลักในอนุสัญญาดังกล่าว แบ่งเป็น ๔ หมวดหลัก ได้แก่ การป้องกันการทุจริต การกำหนดความผิดทางอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย ความร่วมมือระหว่างประเทศ และการติดตามทรัพย์สินคืน และประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเข้าเป็นรัฐภาคีอย่างสมบูรณ์ เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๕ เป็นลำดับที่ ๑๔๙ ถือเป็นสัญญาณเริ่มต้นการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทย

ต่อมาประเทศไทยในฐานะรัฐภาคี ได้ดำเนินการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับพันธกรณีที่กำหนดในอนุสัญญา UNCAC เพื่อให้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีประสิทธิภาพ มีมาตรฐานเทียบเท่าสากล สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีอนุสัญญา UNCAC ในฐานะรัฐภาคีได้อย่างครบถ้วน และรองรับกลไกการประเมินติดตามการปฏิบัติตามอนุสัญญา UNCAC ซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๓

จากการประเมินติดตามการปฏิบัติตามอนุสัญญา UNCAC ในรอบการประเมินที่ ๑ ประจำปี ค.ศ. ๒๐๑๐ - ๒๐๑๕ โดยประเทศเนปาล และประเทศบาห์เรน ร่วมกับฝ่ายเลขานุการของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crimes : UNODC) มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่อต้านการทุจริตเพิ่มเติม ได้แก่

๑. เพิ่มเติมฐานความผิดอาญา เช่น ความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม (ข้อบทที่ ๒๕) ความผิดฐานเตรียมการเพื่อกระทำการทุจริต (ข้อบทที่ ๒๗) ความผิดฐานเจ้าหน้าที่รัฐยกยอกทรัพย์สิน (แม้เจ้าหน้าที่นั้นจะไม่มีหน้าที่โดยตรงในการเก็บรักษาทรัพย์สินดังกล่าว) (ข้อบทที่ ๑๗) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำทุจริตในภาคเอกชน (ข้อบทที่ ๒๐ และ ๒๑) กำหนดความรับผิดของนิติบุคคลในการกระทำทุจริต (ข้อบทที่ ๒๖)

^๑ World Bank, Stolen Asset Recovery (StAR) Initiative: Challenges, Opportunities, and Action Plan (Washington, DC, ๒๐๐๗), ๙.

^๒ ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๐)

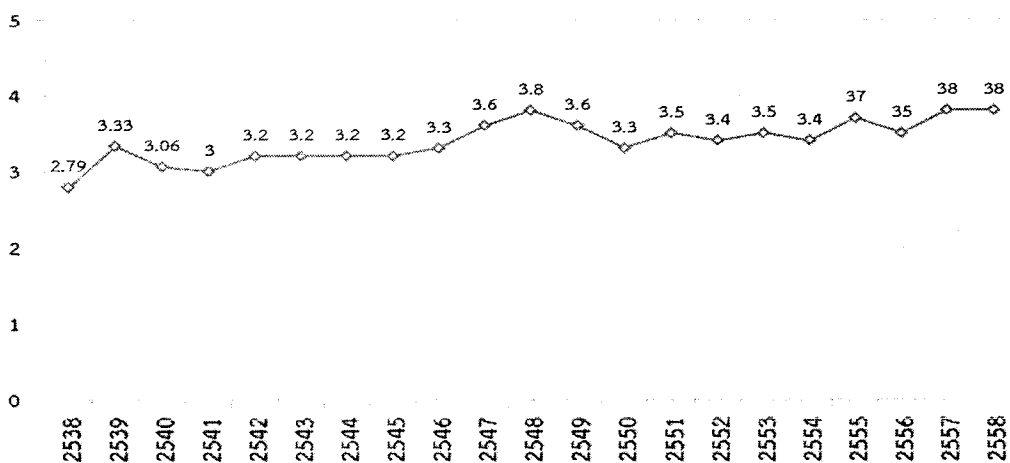
๒. เพิ่มเติมกลไกหรือมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามการทุจริต เช่น ปรับปรุงการคุ้มครองพยานและผู้ให้เบาะแสเกี่ยวกับการทุจริตให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล (ข้อบทที่ ๓๒) กำหนดให้การริบทรัพย์รวมถึงดอกผลและประโยชน์อื่นใดที่ได้มาจากทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด และให้สามารถริบทรัพย์ได้แม้ทรัพย์นั้นจะถูกเปลี่ยนรูป แปรสภาพ หรือปะปนอยู่กับทรัพย์สินอื่น (ข้อบทที่ ๓๑)

๓. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศโดยการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕ ในประเด็นต่าง ๆ เช่น กำหนดให้มีการหารือร่วมกันระหว่างรัฐภาคีทุกครั้งก่อนการปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (ข้อบทที่ ๔๖) สร้างเสริมกลไกการส่งคืนทรัพย์สินจากการกระทำความผิดคืนประเทศเจ้าของที่แท้จริงที่มีประสิทธิภาพ (ข้อบทที่ ๔๖) กำหนดให้สามารถทำข้อตกลงจัดตั้งหน่วยสืบสวนสอบสวนร่วมกันระหว่างรัฐภาคีได้ (ข้อบทที่ ๔๙)

นอกจากนี้ การประเมินในระดับสากลโดยองค์การพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศ (International Nongovernmental Organization : INGOs) ที่ทำการประเมินการทุจริตคอร์รัปชันและความโปร่งใส คือ องค์การความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ได้จัดทำดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) เพื่อประเมินสถานการณ์การคอร์รัปชันในภูมิภาคต่าง ๆ ในระดับโลก ผลการประเมินค่าคะแนน CPI ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ของประเทศต่าง ๆ พบว่า ประเทศที่เข้ารับการประเมินจำนวน ๒ ใน ๓ มีคะแนนน้อยกว่า ๕๐ คะแนน และประเทศส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๘ กำลังเผชิญหน้ากับปัญหาของการทุจริตที่ร้ายแรงรวมไปถึงกลุ่มประเทศเศรษฐกิจขนาดใหญ่ จี ๒๐ (Group of Twenty Finance Ministers and Central Bank Governors : G ๒๐) กว่าครึ่งหนึ่งของประเทศสมาชิกก็ประสบปัญหาของการทุจริตคอร์รัปชันเช่นเดียวกัน

นับตั้งแต่ประเทศไทยดำเนินการให้สัตยาบันในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ได้คะแนนที่มีแนวโน้มดีขึ้นบ้าง ดังแสดงบนกราฟ

ภาพที่ ๒.๑ คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๕๘ ^๓

หมายเหตุ : ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ มีการเปลี่ยนค่าดัชนีวัดจากคะแนนเต็ม ๑๐ เป็นคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน

^๓ ที่มา : <http://cpi.transparency.org/cpi2015/results> สืบค้นเมื่อ เมษายน ๒๕๕๙

เมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกันพบว่า คะแนนเฉลี่ยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ภายหลังการให้สัตยาบันในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ สถานการณ์การบริหารจัดการการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยจัดอยู่ในลำดับที่ ๓ ที่ระดับค่าคะแนนเฉลี่ยที่ ๓๗.๐๐

ตารางที่ ๑ ค่าคะแนน CPI ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๘^๕

อันดับ (ปี ๒๕๕๘)		ประเทศ	ค่าคะแนน CPI				ค่าเฉลี่ย	อันดับ
เอเชีย	โลก		๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘		
๑	๘	สิงคโปร์	๘๗	๘๖	๘๔	๘๕	๘๕.๕๐	๑
๒	๕๔	มาเลเซีย	๔๙	๕๐	๕๒	๕๐	๕๐.๒๕	๒
๓	๗๖	ไทย	๓๗	๓๕	๓๘	๓๘	๓๗.๐๐	๓
๔	๘๘	อินโดนีเซีย	๓๒	๓๒	๓๔	๓๖	๓๓.๕๐	๕
๕	๙๕	ฟิลิปปินส์	๓๔	๓๖	๓๘	๓๕	๓๕.๗๕	๔
๖	๑๑๒	เวียดนาม	๓๑	๓๑	๓๑	๓๑	๓๑.๐๐	๖
๗	๑๓๙	ลาว	๒๑	๒๖	๒๕	๒๖	๒๔.๕๐	๗
๘	๑๔๗	พม่า	๑๕	๒๑	๒๑	๒๒	๑๙.๗๕	๙
๙	๑๕๐	กัมพูชา	๒๒	๒๐	๒๑	๒๑	๒๑.๐๐	๘

หมายเหตุ : ในปี ๒๕๕๘ ไม่มีข้อมูลของประเทศบรูไน จึงไม่นำมาคิดเป็นฐานคะแนนเฉลี่ย

จากข้อสังเกตดังกล่าวข้างต้น สะท้อนปัญหาของการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยเป็นปัญหาที่ยังรากลึก ฝังลึก และต้องใช้ระยะเวลาในการแก้ไขด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แม้ว่าแนวโน้มภาพลักษณ์คอร์รัปชันจะดีขึ้น แต่การป้องกันและปราบปรามต้องเท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วในยุคปัจจุบัน รวมทั้งต้องสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในการสร้างสังคมที่มีความโปร่งใส ค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งกระแสการต่อต้านทางสังคม (Social Sanction) ในการทุจริตคอร์รัปชัน

ข้อสังเกตดังกล่าวยังชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการทุจริตของประเทศไทยมีแนวโน้มทวีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จากเดิมที่เป็นการทุจริตทางตรง เช่น การรับสินบน การทุจริตต่อตำแหน่งราชการ การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง มีการเปลี่ยนเป็นรูปแบบทุจริตเชิงนโยบายมากขึ้น มีกระบวนการแก้กฎหมายเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง การใช้อำนาจและอิทธิพลในการแทรกแซงกลไกทางกฎหมาย หรือกลไกในกระบวนการยุติธรรม การทำลายการตรวจสอบอำนาจรัฐ รวมทั้งยังมีการทุจริตในระดับประเทศผ่านข้อตกลงความร่วมมือ การให้สินบนเจ้าหน้าที่ไทยในการทำธุรกิจระหว่างประเทศของบริษัทข้ามชาติ เป็นต้น

สถิติในการดำเนินคดี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๘ ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ยังมีเรื่องค้างสะสมถึง ๑๐,๙๔๕ คดี จำแนกเป็นเรื่องค้างสะสมที่ยกมาจากริมก่อตั้งสำนักงาน ป.ป.ช. ถึง ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ จำนวน ๙,๕๑๓ คดี และเรื่องรับใหม่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จำนวน ๓,๐๕๐ คดี และดำเนินการแล้วเสร็จเพียง ๑,๖๑๘ คดี หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ ๑๒.๘๘ ของคดีทั้งหมดเท่านั้น^๕ โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้

^๕ ที่มา เปรียบเรียงข้อมูลโดยมูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย แหล่งข้อมูล: <http://transparency.org/> สืบค้นเมื่อ เมษายน ๒๕๕๙

^๕ ศูนย์ประมวลข้อมูล สำนักงาน ป.ป.ช. วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๙

ตารางที่ ๒ สถิติในการดำเนินคดี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๘

ปี งบประมาณ	จำนวนรับเรื่องกล่าวหา			ผลการดำเนินงาน								คงเหลือ
	ยกมา	รับใหม่	รวม	ก.	ข.	ค.	ง.	จ.	ฉ.	ช.	รวม	
๒๕๕๔	๗,๘๖๖	๓,๐๙๒	๑๐,๙๕๘	๑,๒๗๐	๒๒๒	๖๖	-	-	๙๓	๑๗๑	๑,๘๒๒	๙,๑๖๖
๒๕๕๕	๙,๑๖๖	๒,๔๓๐	๑๑,๕๙๖	๑,๐๘๕	๒๑๑	๗๐	๑๑๕	๒	๒,๐๖๓	๙๗	๓,๖๔๓	๗,๙๕๓
๒๕๕๖	๗,๙๕๓	๒,๖๒๕	๑๐,๕๗๘	๑,๑๖๓	๑๗๔	๔๕	๒๒๖	๑	๒๙๔	๙๗	๒,๐๐๐	๘,๕๗๘
๒๕๕๗	๘,๕๗๘	๓,๑๑๗	๑๑,๖๙๕	๑,๕๓๕	๑๓๐	๓๑	๑๕๗	๔	๒๒๔	๑๐๑	๒,๑๘๒	๙,๕๑๓
๒๕๕๘	๙,๕๑๓	๓,๐๕๐	๑๒,๕๖๓	๑,๐๕๔	๘๖	๑๒	๑๘๑	๗	๑๓๓	๑๕๕	๑,๖๑๘	๑๐,๙๔๕
รวม	๗,๘๖๖	๑๔,๓๑๔	๒๒,๒๑๐	๖,๑๐๗	๘๒๓	๒๒๔	๖๗๙	๑๔	๒,๘๐๗	๖๑๑	๑๑,๒๖๕	๑๐,๙๔๕

ประเภท ก. ตกไป/แสวงหา แล้วไม่รับไว้ดำเนินการ ใต้สวน/ใต้สวนแล้วข้อกล่าวหาไม่มีมูล

ประเภท ข. ไม่รับ/ไม่ยกขึ้นพิจารณา

ประเภท ค. ส่งคืนพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๙

ประเภท ง. ส่งให้ผู้บังคับบัญชา/พนักงานสอบสวนดำเนินการตามมาตรา ๘๙/๒

ประเภท จ. ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒

ประเภท ฉ. ส่งคณะกรรมการ ป.ป.ท./หน่วยงานอื่นดำเนินการ

ประเภท ช. ชี้มูลความผิด

นิยาม รูปแบบ และสาเหตุของการทุจริต

องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI) ได้กำหนดนิยามและรูปแบบของการทุจริตเป็น ๗ ประเภท ได้แก่

๑. การทุจริตขนาดใหญ่ (Grand Corruption) เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงเพื่อบิดเบือนนโยบายหรือการใช้อำนาจรัฐในทางมิชอบ เพื่อให้ผู้นำหรือผู้บริหารประเทศได้รับผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรของชาติ

๒. การทุจริตขนาดเล็ก (Petty Corruption) เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับกลาง และระดับล่างต่อประชาชนทั่วไป โดยการใช้อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในทางมิชอบ

๓. การติดสินบน (Bribery) เป็นการเสนอ การให้ หรือสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ ทั้งในรูปของเงิน สิ่งของ และสิ่งตอบแทนต่างๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี

๔. การยักยอก (Embezzlement) คือ การที่พนักงานหรือเจ้าหน้าที่องค์กรของรัฐนำเงินหรือสิ่งของที่ได้รับมอบหมายให้ใช้ในหน้าที่ราชการ มาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อกิจการอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง

๕. การอุปถัมภ์ (Patronage) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเล่นพรรคเล่นพวก ด้วยการคัดเลือกบุคคลจากสายสัมพันธ์ทางการเมืองหรือเครือข่าย (Connection) เพื่อเข้ามาทำงานหรือเพื่อได้รับผลประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติและความเหมาะสม

๖. การเลือกที่รักมักที่ชัง (Nepotism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเล่นพรรคเล่นพวก โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจที่มีในการให้ผลประโยชน์หรือให้หน้าที่การงานแก่เพื่อน ครอบครัว หรือบุคคลใกล้ชิด โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติและความเหมาะสม

๗. ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) คือ การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม อันเกิดจากที่บุคคลต้องมีหน้าที่หรือสถานะมากกว่า ๑ สถานะ

การทุจริตในประเทศไทยอาจจะจำแนกออกเป็น ๒ ระดับ ได้แก่ การทุจริตในระดับชาติ และการทุจริตในระดับท้องถิ่น

๑. การทุจริตในระดับชาติ การทุจริตเชิงนโยบาย (Policy Corruption) เป็นรูปแบบการทุจริตที่นักการเมืองใช้อำนาจทางด้านการบริหารราชการแผ่นดิน รวมถึงอำนาจนิติบัญญัติที่ได้มาจากความไว้วางใจของประชาชน เป็นเครื่องมือในการออกกฎหมาย การแก้ไขกฎหมาย การแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับและนโยบาย โดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย กฎระเบียบ และตีความกฎหมาย กฎ ระเบียบ ให้เอื้อประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้อง เพื่อให้การกระทำทุจริตกลายเป็นสิ่งที่ชอบธรรม เนื่องจากมีกฎหมาย กฎระเบียบ และนโยบายรองรับ การทุจริตเชิงนโยบายยังปรากฏในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การซื้อขายตำแหน่งในระดับสูงทางราชการ ได้แก่ ตำแหน่งอธิบดี ตำแหน่งผู้บริหารในรัฐวิสาหกิจ ในตำแหน่งที่มีอำนาจอนุมัติเห็นชอบโครงการต่าง ๆ ได้ นำไปสู่การตรวจสอบที่หละหลวมในโครงการก่อสร้าง การจัดซื้อจัดจ้างในรัฐ และการใช้วิธีพิเศษในการดำเนินการ หลีกเลี่ยงกฎเกณฑ์ มาตรการป้องกันการทุจริตต่าง ๆ ในแต่ละกระบวนการ ขั้นตอนมีการแบ่งผลประโยชน์กันในหมู่พวกพ้อง เช่น การทำแบบก่อสร้างที่ไม่มีมาตรฐานชัดเจน การใช้เงินกู้จากต่างประเทศเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุฯ รวมทั้งเสนอโครงการเร่งด่วนเพื่อจัดจ้างโดยวิธีพิเศษ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีรูปแบบของการว่าจ้างแบบเหมารวม (Turnkey) ซึ่งผู้รับเหมาสามารถดำเนินการออกแบบและก่อสร้างโครงการให้แล้วเสร็จได้ด้วยตัวเอง ซึ่งเอื้อต่อการทุจริต เนื่องจากผู้รับเหมาโครงการสามารถปรับเปลี่ยนแผนงานต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา สามารถปรับเพิ่มค่าใช้จ่ายและขออนุมัติงบประมาณเพิ่มได้ง่าย อีกทั้งยังเปิดช่องให้บริษัทเอกชนเรียกร้อยค่าชดเชยจากรัฐได้ ซึ่งมักเกิดจากการทำสัญญาที่หละหลวม มีช่องว่างให้หน่วยงานรัฐเสียเปรียบ

๒. การทุจริตในระดับท้องถิ่น การกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นที่มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้บริการต่าง ๆ ของรัฐสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติเกิดการทุจริตในท้องถิ่นเพิ่มมากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกัน ลักษณะการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกเป็น ๗ ประเภท ดังนี้^๖

๑) การทุจริตด้านงบประมาณ การทำบัญชี การจัดซื้อจัดจ้าง และการเงินการคลัง ส่วนใหญ่เกิดจากการละเลยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒) สภาพหรือปัญหาการทุจริตที่เกิดจากตัวบุคคล

๓) สภาพการทุจริตอันเกิดจากช่องว่างของกฎ ระเบียบ และกฎหมาย

๔) สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจและขาดคุณธรรมจริยธรรม

๕) สภาพหรือลักษณะปัญหาการทุจริตที่เกิดจากการขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ

๖) สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากการตรวจสอบขาดความหลากหลายในการตรวจสอบจากภาคส่วนต่างๆ

๗) สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากอำนาจ บารมี และอิทธิพลท้องถิ่น

^๖ ที่มา : บทความงานวิจัย เรื่อง “การทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: มาตรการและกลไกการป้องกัน” โดย รศ.ดร. โกวิทย์ พวงงาม

การทุจริตในหลายรูปแบบดังกล่าว จากงานวิจัยของ มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์^๗ พบว่าสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดการทุจริตในสังคมไทยมี ๒ ประการ ได้แก่

๑. การใช้วัฒนธรรมแบบไทยๆ ในทางที่ผิด
๒. ปัญหาเรื่องตัวบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ

กล่าวคือ ระบบอาวุโสและระบบอุปถัมภ์นำไปสู่การเอื้อประโยชน์ในทางมิชอบให้แก่ญาติมิตร และพวกพ้อง รวมทั้งการตรวจสอบความโปร่งใสขาดประสิทธิภาพ ทำให้สังคมเห็นว่าการทุจริตเป็นเรื่องปกติ อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมดังกล่าวเป็นเพียงตัวเสริมให้เกิดโอกาสในการทุจริตเท่านั้น ปัญหาสำคัญที่สุดอยู่ที่การขาดจิตสำนึกความซื่อตรงของบุคคลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ความโลภในอำนาจและทรัพย์สินอยู่เหนือความรับผิดชอบและศักดิ์ศรีในการปฏิบัติหน้าที่จนนำไปสู่การทุจริตด้วยวิธีการใหม่ ๆ ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น

สาเหตุและปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การทุจริตมีอีกหลายประการ นับตั้งแต่เรื่องของโอกาสในการทำทุจริตที่เกิดจากช่องว่างของกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มแข็ง การขาดกลไกในการตรวจสอบความโปร่งใสที่มีประสิทธิภาพ การผูกขาดผลประโยชน์ทางธุรกิจกับการดำเนินงานของภาครัฐ ค่าตอบแทนที่ไม่เหมาะสมของข้าราชการ การขาดจริยธรรมคุณธรรม เอาประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งมากกว่าที่จะยึดประโยชน์ส่วนรวม ค่านิยมยกย่องคนที่มีเงิน ทศนะที่ว่า การทุจริตเป็นเรื่องปกติ ความไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายของบ้านเมือง

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมีส่วนทำให้คนมุ่งสร้างควมร่ำรวย วัตถุนิยม เป็นแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่มีแนวโน้มที่จะทำการทุจริต รวมทั้ง “โครงสร้างทางสังคมที่บิดเบี้ยว” มีความเหลื่อมล้ำ มีช่องว่างระหว่างคนจน - คนรวย คนมีอำนาจ - คนไร้ซึ่งอำนาจ ทำให้แสวงหาหนทางที่จะลดช่องว่าง โดยการทุจริตมากยิ่งขึ้น

^๗ มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ (๒๕๕๔). การศึกษาลักษณะ รูปแบบ และความเสี่ยงต่อการทุจริตในองค์กรสาธารณะนอกระบบราชการ. กรุงเทพฯ. สำนักงาน ป.ป.ช..

บทที่ ๓ ทิศทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ประเทศไทยมีความพยายามแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้ร่วมกันสร้างเครื่องมือ กลไก และกำหนดเป้าหมายสำหรับการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในรูปแบบของ ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าว ได้สร้างให้ทุกภาคส่วนในสังคมเกิดความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามบทบาทและภาระหน้าที่ของตนเอง แต่เนื่องจากในปัจจุบัน ประเทศไทยยังคงประสบปัญหาความรุนแรงในการทุจริต โดยเหตุปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติฯ ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายหรือประสบความสำเร็จได้เท่าที่ควร สืบเนื่องมาจากปัญหาการเมืองภายในประเทศ รวมถึงการวิวัฒนาการของปัญหาการทุจริตซึ่งมีรูปแบบที่สลับซับซ้อน ยากต่อการตรวจสอบของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การปฏิบัติยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับฐานความคิดและสร้างความตระหนักรู้ให้ทุกภาคส่วนของสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่องเป็นระยะยาว พร้อมทั้งกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง มีการปฏิบัติตามเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริตให้ชัดเจน ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาการทุจริตทั้งในส่วนของการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงเป็นการแสดงเจตจำนงการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจัง ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวจะต้องมีการเสริมสร้างความโปร่งใสในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ โดยการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จะต้องปฏิบัติงานในเชิงรุก และมีความเด็ดขาดรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาการทุจริต เพื่อเป็นการสร้างให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของกระบวนการปราบปรามการทุจริต ซึ่งเมื่อการดำเนินงานดังกล่าวมาสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงก็เชื่อว่าจะสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทยให้ได้ค่าคะแนนตามเป้าหมาย ที่วางไว้อย่างแน่นอน

ความเชื่อมโยงระหว่างแผนแม่บทของแผนงานบูรณาการการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) กับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี จากการกำหนดให้กฎหมายว่าด้วยยุทธศาสตร์ชาติมีผลบังคับใช้ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ และให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานนำยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ แผนพัฒนาด้านต่างๆ มาเป็นแผนแม่บทหลักในการกำหนดแผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณต่อไป

ยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวจะเป็นยุทธศาสตร์ที่ยึดวัตถุประสงค์หลักแห่งชาติเป็นแม่บทหลัก เพื่อเป็นกรอบการกำหนดนโยบาย ทิศทางการพัฒนา การลงทุนของภาคเอกชนที่สอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดสรรงบประมาณ ฯลฯ ดังนั้น ทิศทางด้าน การป้องกันและปราบปรามการทุจริต การสร้าง ความโปร่งใสและธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดินของหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานจะถูกกำหนดจากยุทธศาสตร์ชาติ (วิสัยทัศน์ประเทศระยะ ๒๐ ปี) และยุทธศาสตร์การพัฒนาระยะ ๕ ปี โดยคาดว่าสาระสำคัญในด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่จะบรรจุอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติ (วิสัยทัศน์ประเทศระยะ ๒๐ ปี) จะนำมาจาก “เอกสารสภาพัฒนารูปแห่งชาติ วาระการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ” ส่วนยุทธศาสตร์การพัฒนาระยะ ๕ ปี ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแผนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คาดว่าส่วนหนึ่งจะถูกนำมาจาก “มาตรการแก้ไขปัญหาการทุจริตและเสริมสร้าง

ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาครัฐ” ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการนำเสนอคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (คตช.) และจะเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติสั่งการและนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องนำยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ แผนพัฒนาด้านต่างๆ มาเป็นแผนแม่บทหลักในการกำหนดแผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณ และการประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ ที่หากประเมินผลแล้วพบว่าหน่วยงานใดไม่ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ชาติ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติอาจเสนอรายงานข้อเท็จจริงพร้อมความเห็นเสนอต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายหรือจัดสรรทรัพยากรสำหรับหน่วยงานนั้นก็ได้ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐมีการปฏิบัติในทางปฏิบัติและสามารถวัดผลได้จริง

กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ในระยะ ๒๐ ปี จึงเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศไว้ในระยะยาว โดยมีกรอบวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ใน การที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ

บทที่ ๔ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

การดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยเทคนิค SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ที่มีผลต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก โดยวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (Strength, Weakness, Opportunity, and Threat Analysis : SWOT Analysis) เพื่อกรองและพิจารณาตัวแปรที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ฯ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมนั้นมีความสำคัญอย่างมาก เพราะนอกจากจะเป็นการประเมินสภาพแวดล้อมเพื่อค้นหาจุดแข็งที่ควรเสริมสร้างความเข้มแข็ง และจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงเพื่อให้การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเป็นการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก ในบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ที่มีความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการดำเนินการ อีกทั้งเพื่อหายุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการรับมือกับสภาพแวดล้อมเชิงลบและแสวงหาโอกาสจากสภาพแวดล้อมเชิงบวกเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตเกิดผลที่ดีกว่า

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะยาว ๒๐ ปี (๒๕๖๐-๒๕๗๙) ได้นำหลักการ McKinsey's ๗S Model มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการทำงานขององค์กรออกเป็น ๗ กลุ่มตัวแปรประกอบด้วย

๑. S - Strategy ตัวแปรด้านยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ ในการปฏิบัติ
๒. S - Structure ตัวแปรด้านโครงสร้างในการปฏิบัติ
๓. S - Style ตัวแปรด้านรูปแบบการบริหารในการปฏิบัติ
๔. S - System ตัวแปรด้านระบบการในปฏิบัติ
๕. S - Staff ตัวแปรด้านบุคลากรในการปฏิบัติ
๖. S - Skill ตัวแปรด้านทักษะและองค์ความรู้ในการปฏิบัติ
๗. S - Shared value ตัวแปรเรื่องค่านิยมร่วมในการปฏิบัติ

ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) ได้วิเคราะห์โดยนำหลักการ PEST⁺ Model ซึ่งประกอบด้วย ๗ มิติ ดังนี้

๑. P - Political มิติทางการเมือง เช่น ระบบการเมือง รูปแบบการปกครอง
๒. E - Economic มิติทางเศรษฐกิจ เช่น การค้า การลงทุน การดำเนินธุรกิจสภาพเศรษฐกิจ
๓. S - Social มิติทางสังคม เช่น วิถีชีวิต ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา
๔. T - Technology มิติทางเทคโนโลยี เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นวัตกรรมต่าง ๆ
๕. L - Legal มิติทางกฎหมาย เช่น รัฐธรรมนูญ พ.ร.บ. กฎหมาย/ระเบียบที่เกี่ยวข้อง
๖. I - International มิติทางด้านต่างประเทศ เช่น ข้อกำหนดของสากล ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
๗. G - Government มิติทางด้านนโยบายรัฐบาล/ระบบราชการ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิด

สภาพแวดล้อมภายในที่เป็น "จุดแข็ง" ของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีดังนี้

ด้านยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ (Strategy) การปฏิบัติภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในอนาคต ๒๐ ปี น่าจะยังคงมียุทธศาสตร์ชาติฯ เป็นกรอบชี้แนะในการจัดทำแผนในระดับรองลงไป ส่งผลให้การปฏิบัติในทุกภาคส่วนมีเป้าหมายในทิศทางเดียวกัน

ด้านโครงสร้าง (Structure) หน่วยงานปฏิบัติภารกิจหลายหน่วยงานมีการขยายโครงสร้างไปยังส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ ทำให้การปฏิบัติภารกิจงานถูกกระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ไม่กระจุกตัวอยู่แต่ส่วนกลาง ส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตเกิดผลสัมฤทธิ์ในระดับพื้นที่มากยิ่งขึ้น

ด้านรูปแบบ (Style) หน่วยงานปฏิบัติภารกิจมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานและภาคส่วนอื่น ๆ ในรูปแบบของการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ส่งผลให้การปฏิบัติยุทธศาสตร์ชาติฯ นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง

ด้านระบบ (System) หน่วยงานปฏิบัติภารกิจมีระบบการป้องกัน ปราบปราม และป้องปรามการทุจริตที่มีความน่าเชื่อถือ อีกทั้งมีโครงสร้างที่รองรับภารกิจงานกระจายในระดับพื้นที่ ส่งผลดีต่อการปฏิบัติภารกิจงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมากยิ่งขึ้น

ด้านบุคลากร (Staff) หน่วยงานปฏิบัติภารกิจหลายหน่วยงานมีอัตรากำลังจำนวนมากซึ่งคัดเลือกจากความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับงาน ส่งผลให้การปฏิบัติภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีความพร้อมในด้านจำนวนของบุคลากรมากยิ่งขึ้น

ด้านทักษะ (Skill) บุคลากรของหน่วยงานปฏิบัติภารกิจมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และมีทักษะที่เป็นวิชาชีพ ทำให้สามารถนำความรู้สภวิชาเหล่านั้นมาใช้เพื่อปฏิบัติภารกิจด้านการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต ให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติฯ ได้ดียิ่งขึ้น

ด้านค่านิยม (Shared Value) หน่วยงานปฏิบัติภารกิจมีค่านิยมความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐานที่สำคัญร่วมกัน ส่งผลดีต่อการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติฯ ที่มีร่วมกัน

สภาพแวดล้อมภายในที่เป็น "จุดอ่อน" ของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีดังนี้

ด้านยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ (Strategy) ยังขาดยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ ที่สำคัญหลายด้าน เช่น ยุทธศาสตร์การปฏิบัติภารกิจด้านการป้องกัน เมื่อยุทธศาสตร์ไม่ชัดเจนทำให้การทำงานกับภาคส่วนอื่น ๆ เป็นไปด้วยความลำบาก ขาดยุทธศาสตร์ด้านการสร้างกระแสสังคม "รังเกียจ" คนโกง ขาดยุทธศาสตร์ด้านการสื่อสารต่อสังคมให้เกิดการตื่นตัวในสังคม ทำให้การปฏิบัติงานยังไม่ประสบความสำเร็จและไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อสังคมในวงกว้างเท่าที่ควร

ด้านโครงสร้าง (Structure) การขยายโครงสร้างของหน่วยงานปฏิบัติภารกิจไปยังภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อให้ปฏิบัติภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ยังขาดแคลนทรัพยากรที่สำคัญ โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคล ส่งผลให้การดำเนินงานในระดับพื้นที่นั้นยังไม่สามารถบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย ของการขยายโครงสร้างเท่าที่ควร

ด้านรูปแบบ (Style) ภายในหน่วยงานปฏิบัติภารกิจยังขาดนโยบายและทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการปรับเปลี่ยนบ่อยครั้ง อีกทั้งหน่วยงานปฏิบัติภารกิจยังขาดความชัดเจนในการดำเนินการร่วมกันและการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ นั้น มีลักษณะเป็นการทำพหุเป็นพิธี ยังไม่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันเพื่อสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติอย่างแท้จริง อีกทั้งรูปแบบการทำงานยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรต่อการทุจริตที่มีพลวัต

ด้านระบบ (System) หน่วยงานปฏิบัติภารกิจมีระบบการทำงานที่มีขั้นตอนที่สับสนและมีความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน เช่น ระบบอนุกรรมการ ระบบคณะทำงาน เป็นต้น ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน อีกทั้งการบริหารงานยังมีการปรับเปลี่ยนบ่อยครั้ง ขาดทิศทางที่ชัดเจน จนเป็นอุปสรรคในการทำงาน และยังขาดช่องทางการร้องเรียนการทุจริตที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม รวมทั้งยังขาดระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และบทลงโทษ หากเกิดความล่าช้าในกระบวนการไต่สวน ส่งผลให้ภารกิจด้านการปราบปรามการทุจริตที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จตามความคาดหวังของสังคมซึ่งส่งผลทางลบต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน

ด้านบุคลากร (Staff) อัตรากำลังขององค์กรอิสระและหน่วยงานปฏิบัติภารกิจบางหน่วยงานยังไม่มีกระจายไปยังส่วนภูมิภาคเท่าที่ควร ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานปฏิบัติ

ด้านทักษะ (Skill) บุคลากรยังขาดองค์ความรู้ในเชิงลึกสำหรับการทำความเข้าใจกับรูปแบบการทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไป และในปัจจุบันก็ยังขาดการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้เพื่อสนับสนุนทักษะ ในการทำงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ส่งผลให้การบูรณาการและพัฒนาองค์ความรู้ที่มาจากสหวิชาการไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ด้านค่านิยม (Shared Value) หน่วยงานปฏิบัติภารกิจเน้นการดำเนินงานใน “เชิงรับ” มากกว่า “เชิงรุก” ทำให้ผลการดำเนินงานไม่สามารถสร้างความเกรงกลัวให้ผู้กระทำทุจริต อีกทั้งไม่สามารถตามทันสถานการณ์การทุจริตที่มีความเป็นพลวัตสูงได้อย่างทันทั่วถึง

สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็น “โอกาส” ของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีดังนี้

P – Political มิติทางการเมือง รัฐบาลมีเจตนาชัดเจนในการใช้มาตรา ๔๔ และคำสั่ง คสช. ฉบับที่ ๖๙/๒๕๕๗ เพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริต

E – Economic มิติทางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนในภาคธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศต่างให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล และให้ความสำคัญกับข้อมูลการจัดอันดับขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) และการดำเนินการตามมาตรฐานสากลในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งแนวโน้มของการลงทุนข้ามชาติจะเป็นทศวรรษแห่งเอเชีย จะเน้นเรื่องความโปร่งใส และการแก้ไขปัญหาความล่าช้า (Red Tape) เป็นต้น

S – Social มิติทางสังคม มีการส่งเสริม สนับสนุน ภาคีเครือข่ายในภาคส่วนต่าง ๆ ให้ร่วมกันต่อต้านการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรม เช่น สังคม เด็ก และเยาวชน และกระแสของสังคมแสดงถึงความต้องการที่จะเห็นภาพของการแก้ไขปัญหาการทุจริตที่เป็นรูปธรรมและชัดเจน โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

T – Technology มิติทางเทคโนโลยี มีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยพัฒนาระบบการบริการสาธารณะ ลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ ส่งผลให้เกิดความโปร่งใส และตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้ และในปัจจุบันเทคโนโลยียังเป็นสิ่งสำคัญที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้กระจายตัวออกไปยังสังคมในวงกว้าง

L – Legal มิติทางกฎหมาย รัฐธรรมนูญสามารถคานอำนาจทางการเมือง บริหาร นิติบัญญัติ ตุลาการ ถือเป็นโอกาสที่สำคัญในการกำหนดแนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเฉพาะการคานอำนาจการเมืองให้ไม่สามารถแทรกแซงฝ่ายข้าราชการประจำได้ อีกทั้งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มีการกำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่ในการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต และในปัจจุบันยังมีกระบวนการ ในการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายให้สามารถตอบสนองต่อการปฏิบัติงาน และบังคับใช้ได้จริง และใช้กลไกทางกฎหมายเป็นแนวทางในการปฏิรูปกลไกหลักด้านป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริตเช่น การเสนอจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษ และการเตรียมเสนอร่างการดำเนินการเกี่ยวกับ คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นต้น

I - International มิติทางด้านต่างประเทศ มีการดำเนินงานตามพันธสัญญาระหว่างประเทศทั้งในระดับโลก และระดับภูมิภาค สู่การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการและการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการปฏิบัติและบังคับใช้กฎหมาย การมีบทเรียนจากการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศต่าง ๆ มาปรับใช้ในการดำเนินงานภายในประเทศ เช่น กลไกการตรวจสอบ การคานอำนาจ กลไกการพัฒนาและมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมแบบ Collaborative ในประเทศที่ประสบความสำเร็จและสามารถแก้ไขปัญหาได้ เช่น สิงคโปร์ ฮองกง เกาหลี

G - Government มิติทางด้านนโยบายรัฐบาล/ระบบราชการ นโยบายของรัฐบาลมีความต้องการส่งเสริมภาพลักษณ์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและนอกประเทศ และให้ความสำคัญต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยอาศัยการปฏิรูปและบูรณาการการทำงานในทุกภาคส่วนปฏิบัติมาตรการและกลไกการป้องกันการทุจริตที่มีการพัฒนารูปแบบให้มีความสอดคล้องกับบริบทสภาพปัญหาของการทุจริตที่เกิดขึ้น

สำหรับสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็น "อุปสรรค" ของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีดังนี้

P - Political มิติทางการเมือง มาตรการป้องกันการทุจริตในกระบวนการเข้าสู่อำนาจรัฐ หรือการเลือกตั้งยังขาดการบังคับใช้อย่างจริงจัง ส่งผลให้ได้นักการเมืองที่มุ่งเข้ามาหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง และพวกพ้อง

E - Economic มิติทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยเป็นประเทศเปิดเสรีทางการค้า ทำให้เผชิญกับปัญหาที่ตามมากับธุรกิจประเภทกิจการข้ามชาติ ซึ่งบางครั้งเข้ามาด้วยอิทธิพล ก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตในส่วนต่าง ๆ เกิดปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ เกิดการฟอกเงิน ตามมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ นโยบายการดำเนินงานทางการค้าที่ผูกขาดตลาดและกีดกันทางการค้า ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ส่งผลให้ ภาคธุรกิจเอกชนมีค่านิยมในการให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อมุ่งหวังให้อำนวยความสะดวกกับตนเอง และเกิดปัญหาอาชญากรรมปกขาวในภาคธุรกิจ เกิดการทุจริตใหญ่ ๆ และการให้เล็ก ๆ เช่น ส่วยรายวัน กลายเป็นเรื่องแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ให้กับผู้รับ

S - Social มิติทางสังคม บริบทสังคมที่ยังไม่เอื้อต่อการปฏิรูป พัฒนาและเปลี่ยนแปลง กระบวนทัศน์ในการทำงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เนื่องจากสังคมไทยมีวัฒนธรรมยอมรับระบบอุปถัมภ์ รอมชอม และประชาชนยังขาดค่านิยมร่วมในการร่วมต้านทุจริต และยังเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ของชาติบ้านเมือง

T - Technology มิติทางเทคโนโลยี การดำเนินธุรกรรมทางธุรกิจในปัจจุบันได้พัฒนาโดยนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือ เป็นรูปแบบไซเบอร์ เกิดการบิดเบือนและใช้ช่องทางในการทุจริต เช่น ระบบ e-bidding และ e-market เป็นต้น

L - Legal มิติทางกฎหมาย กระบวนการทางกฎหมายที่มีขั้นตอนซ้ำซ้อนและมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น ก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดี และขาดการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เต็ดขาดการทำงานยังคงยึดติดกับกับขั้นตอนทางกฎหมายที่ยากต่อการปฏิบัติ ส่วนการตรวจสอบทรัพย์สินซึ่งถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการปราบปรามการทุจริต และการชี้มูลร่ำรวยผิดปกติ ต่างยังคงให้ความสำคัญกับมาตรา ๓๒, ๓๔, ๔๑ และ ๑๑๙ ที่มุ่งเน้นการตรวจสอบเชิงปริมาณมากกว่าการตรวจสอบเชิงคุณภาพจนเป็นปัญหาในการดำเนินงานที่ล่าช้า และสร้างปัญหาสะสม

I - International มิติทางด้านต่างประเทศ ต่างประเทศไม่เชื่อถือต่อความโปร่งใส และการบริหารงานภาครัฐไทย ซึ่งภาครัฐไทยขาดการดำเนินการตามพันธกรณีที่ตกลงตามอนุสัญญา UNCAC

G - Government มิติทางด้านนโยบายรัฐบาล/ระบบราชการ เกิดการทุจริตในภาครัฐอย่างต่อเนื่อง จนประชาชนมีทัศนคติในแง่ลบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความร่วมมือในการป้องกันการทุจริตกับประชาชน อีกทั้งประชาชนยังมองว่าหน่วยงานของรัฐไม่มีความจริงจังต่อการแก้ไขปัญหาทุจริต เป็นเพียงแต่ทำตามข้อตกลง ตัวชี้วัด ทำแบบลู่หน้าปะจุมก ขาดความต่อเนื่อง และยังพบว่าบางหน่วยงานสร้างเอกสารหลักฐานขึ้นมาเพื่อให้ผ่านตัวชี้วัดเท่านั้น

การจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรสภาพแวดล้อม

เมื่อทำการวิเคราะห์รวบรวมตัวแปรสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดที่กำหนด จนทราบถึงตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้ง ๔ ด้าน คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ก็นำตัวแปรดังกล่าวมาศึกษาหาบทวนเชิงลึกแตกย่อยในรายละเอียดของแต่ละมิติให้ครบถ้วนเป็นตัวแปรย่อยภายใต้กรอบแนวคิด แล้วนำตัวแปรที่ได้เหล่านั้นไปจัดลำดับความสำคัญ เพื่อให้ทราบถึงตัวแปรที่มีลำดับความสำคัญสูง ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าตัวแปรนั้นสามารถก่อให้เกิดผลกระทบที่หลากหลาย เพื่อนำข้อมูลตัวแปรที่จัดลำดับความสำคัญแล้วไปใช้ในการประกอบการวิเคราะห์แนวโน้ม ตลอดจนค้นหาประเด็นชี้้นำเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญ

โดยการจัดอันดับความสำคัญของตัวแปรสภาพแวดล้อมนั้น ได้นำตัวแปรสภาพแวดล้อมทั้ง ๔ ด้านมาจัดลำดับตามเกณฑ์และเลือกใช้ตัวแปรที่มีความสำคัญสูงสุด (A) และตัวแปรที่มีความสำคัญสูง (B) เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีผลกระทบ (Impact) ในวงกว้าง โดยใช้กรอบแนวคิด Balanced Scorecard ซึ่งมีเกณฑ์ของการวิเคราะห์ที่ให้ความสำคัญของปัจจัย ๔ ประการ ประกอบกับการวิเคราะห์ด้วยเกณฑ์ปัจจัยที่ส่งผลตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอีก ๑ เกณฑ์ ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๓ เกณฑ์การวิเคราะห์ตัวแปรสภาพแวดล้อม ๕ ด้าน

	เกณฑ์การวิเคราะห์
เกณฑ์ที่ ๑	เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความคุ้มค่าในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
เกณฑ์ที่ ๒	เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริต
เกณฑ์ที่ ๓	เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตอบสนองสังคมและประชาชน
เกณฑ์ที่ ๔	เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาขีดความสามารถ/สมรรถนะและการพัฒนานวัตกรรมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
เกณฑ์ที่ ๕	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญของตัวแปรที่มีผลกระทบในวงกว้าง (คัดเลือกเฉพาะตัวแปรเกรด A และ B) แสดงตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔ ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็ง (Strengths) ที่มีอิทธิพลสูง

ลำดับ	ประเด็น	เกรด
S1	ความเป็นอิสระในการดำเนินการตามกฎหมาย	A
S2	มีการกระจายโครงสร้างสู่ภูมิภาค	A
S3	เจ้าหน้าที่มาจากสหวิทยาการ ทำให้มีความหลากหลายทางวิชาการ	A
S4	หน่วยงานมีการบูรณาการงบประมาณฯ ร่วมกับหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ	A
S5	การแบ่งโครงสร้างการทำงานภายในหน่วยงานขับเคลื่อนอย่างชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ	A
S6	มาตรการเสริม มาตรา ๑๐๐ และ ๑๐๓/๗ และเครื่องมือเสริม ITA เสริมยุทธศาสตร์	B
S7	ผู้บริหารองค์กรมีศักยภาพเป็นที่ประจักษ์ได้รับการยอมรับ	B
S8	มียุทธศาสตร์ชาติฯ เป็นเครื่องมือกำหนดบทบาททิศทางการขับเคลื่อนทำให้เกิดการบูรณาการงบประมาณและการบริหาร	B
S9	ศูนย์ประมวลข้อมูลฯ เป็นกลไกการประสานและติดตามการขับเคลื่อนฯ	B
S10	เจ้าหน้าที่มีทักษะความรู้เฉพาะทางและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน	B
S11	การสร้างจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตได้รับความร่วมมือที่ดีจากเด็กและเยาวชน	B
S12	มีการจัดทำ MOU กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ครอบคลุมภารกิจ ซึ่งสามารถพัฒนาต่อยอดความร่วมมือได้	B
S13	หน่วยงานมีอัตรากำลังเพียงพอและเหมาะสมกับภารกิจ	B
S14	เจ้าหน้าที่มีค่านิยมความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐานสำคัญในการปฏิบัติงาน	B
S15	มีคณะกรรมการ/อนุกรรมการ/ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย	B

ตารางที่ ๕ ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เป็นจุดอ่อน (Weaknesses) ที่มีอิทธิพลสูง

ลำดับ	ประเด็น	เกรด
W1	การทำงานยังเป็นรูปแบบในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก	A
W2	การทำงานมีขั้นตอนที่เป็นทางการมากในระบบอนุกรรมการ	A
W3	การทำ MOU ไม่ได้นำไปปฏิบัติ	A
W4	ขาดความชัดเจนในการบูรณาการร่วมกัน	A
W5	กระบวนการแสวงหาพยานหลักฐานและไต่สวนมูลฟ้องมีความล่าช้า	A
W6	รูปแบบการบริหารยังเป็นแบบข้าราชการประจำ	B
W7	การขับเคลื่อนฯ ยังขาดการบริหารเชิงยุทธ์	B
W8	ขาดการประสานงานด้านการประชาสัมพันธ์ และการสร้างกระแสสังคม	B
W9	ภารกิจสร้างจิตสำนึกยังไม่มีประสิทธิภาพ	B
W10	ส่วนใหญ่เป็นการชี้มูลความผิดเจ้าหน้าที่ระดับล่าง	B
W11	ขาดระบบติดตามตรวจสอบประเมินผล	B
W12	แผนยุทธศาสตร์ชาติฯ ใช้ภาษายากต่อการทำความเข้าใจ มีวิธีปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน	B
W13	ขาดการสร้างค่านิยมร่วมต่อต้านการทุจริตที่เป็นเอกภาพ	B
W14	ระบบสนับสนุนข่าวและฐานข้อมูลขาดการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน	B
W15	ช่องทางความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนเบาะแสและพยานหลักฐานข้ามพรมแดนยังไม่เพียงพอ	B

ตารางที่ ๖ ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เป็นโอกาส (Opportunities) ที่มีอิทธิพลสูง

ลำดับ	ประเด็น	เกรด
O1	บทบาทผู้นำของรัฐธรรมนูญ ส่งเสริมการต่อต้านการทุจริต	A
O2	แผนพัฒนาฯ ๑๒ มุ่งให้คนไทยเป็นคนเก่งและดี	A
O3	มีกระบวนการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายในการป้องกันและแก้ไขการทุจริต	A
O4	มีสื่อออนไลน์ที่ทันสมัยใช้เป็นช่องทางส่งข้อมูลได้รวดเร็ว	A
O5	นโยบายรัฐมุ่งปราบปรามการทุจริตให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล	A
O6	ภาคธุรกิจเอกชนตื่นตัว และเริ่มรวมตัวกันในการสร้างความโปร่งใส	B
O7	การคัดการลงทุนทั้งในและต่างประเทศ ให้การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐ	B
O8	สังคมมีความต้องการเห็นการแก้ไขปัญหการทุจริตที่เป็นรูปธรรมและมีระยะเวลาในการดำเนินคดีที่รวดเร็วขึ้น	B
O9	ค่า CPI ทำให้แต่ละภาคส่วนมีจุดประสานทิศทางร่วมกัน	B
O10	กฎหมายเกิดใหม่มีความเฉพาะด้าน ลดระยะเวลาการตีความ	B
O11	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความโลภน้อยลง ส่งผลให้แนวโน้มการทุจริตลดลงด้วย	B
O12	หลักคำสอนของศาสนาชี้ให้เห็นโทษของการทุจริต ช่วยสร้างการรับรู้และแนวปฏิบัติในฐานะศาสนิกชนที่ดี	B
O13	ภาคธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กเริ่มรวมกลุ่มกันปกป้องไม่ให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ	B
O14	การนำเสนอประเด็นการทุจริตของสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของประชาชนในวงกว้าง	B
O15	การสร้างภาคีเครือข่ายมีความเข้มแข็งในการร่วมต่อต้านการทุจริต	B

ตารางที่ ๗ ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรค (Threats) ที่มีอิทธิพลสูง

ลำดับ	ประเด็น	เกรด
T1	ค่านิยมอุปถัมภ์และระบบพวกพ้อง	A
T2	การบังคับใช้กฎหมายในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐอื่นยังไม่มีประสิทธิภาพ	A
T3	ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีการทำธุรกิจระหว่างประเทศมากขึ้น เอื้อต่อการทุจริตการใช้งบดำเนินการ	A
T4	เกิดรูปแบบการทุจริตที่ซับซ้อนมากขึ้น จากการดำเนินธุรกิจของเอกชนและการทุจริตเชิงนโยบาย	A
T5	กระบวนการทางกฎหมายมีความซับซ้อนมาก	A
T6	นโยบายต่อต้านการทุจริตกระจายไปสู่กระทรวงต่าง ๆ ซึ่งยังขาดความเป็นองค์รวม	B
T7	ประชาชนขาดค่านิยมในการมีส่วนร่วมสร้างธรรมาภิบาล	B
T8	ต่างประเทศและประชาชนยังขาดความเชื่อมั่นในการสร้างความโปร่งใสภาครัฐ	B
T9	นโยบายป้องกันการแทรกแซงภายในของรัฐทำให้การดำเนินการตาม UNCAC ล่าช้า	B
T10	โครงสร้างเศรษฐกิจมีความเหลื่อมล้ำสูง	B
T11	ทัศนคติในแง่ลบของสังคมที่มีต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้ดำเนินการส่งเสริมความร่วมมือได้ยาก	B
T12	ประชาชนมีมุมมองปัญหาการทุจริตเป็นเรื่องปกติธรรมดา เกิดเป็นภาวะจำยอมและเพิกเฉย	B
T13	ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีถูกใช้เป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการทุจริตรูปแบบใหม่ ๆ	B
T14	ภาคเอกชนยังมีค่านิยมติดสินบนเพื่ออำนวยความสะดวก	B
T15	ผู้แจ้งเบาะแสไม่มั่นใจในความปลอดภัย อันเนื่องมาจากอิทธิพลของผู้กระทำความผิด	B

สรุปผลการจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรสภาพแวดล้อม

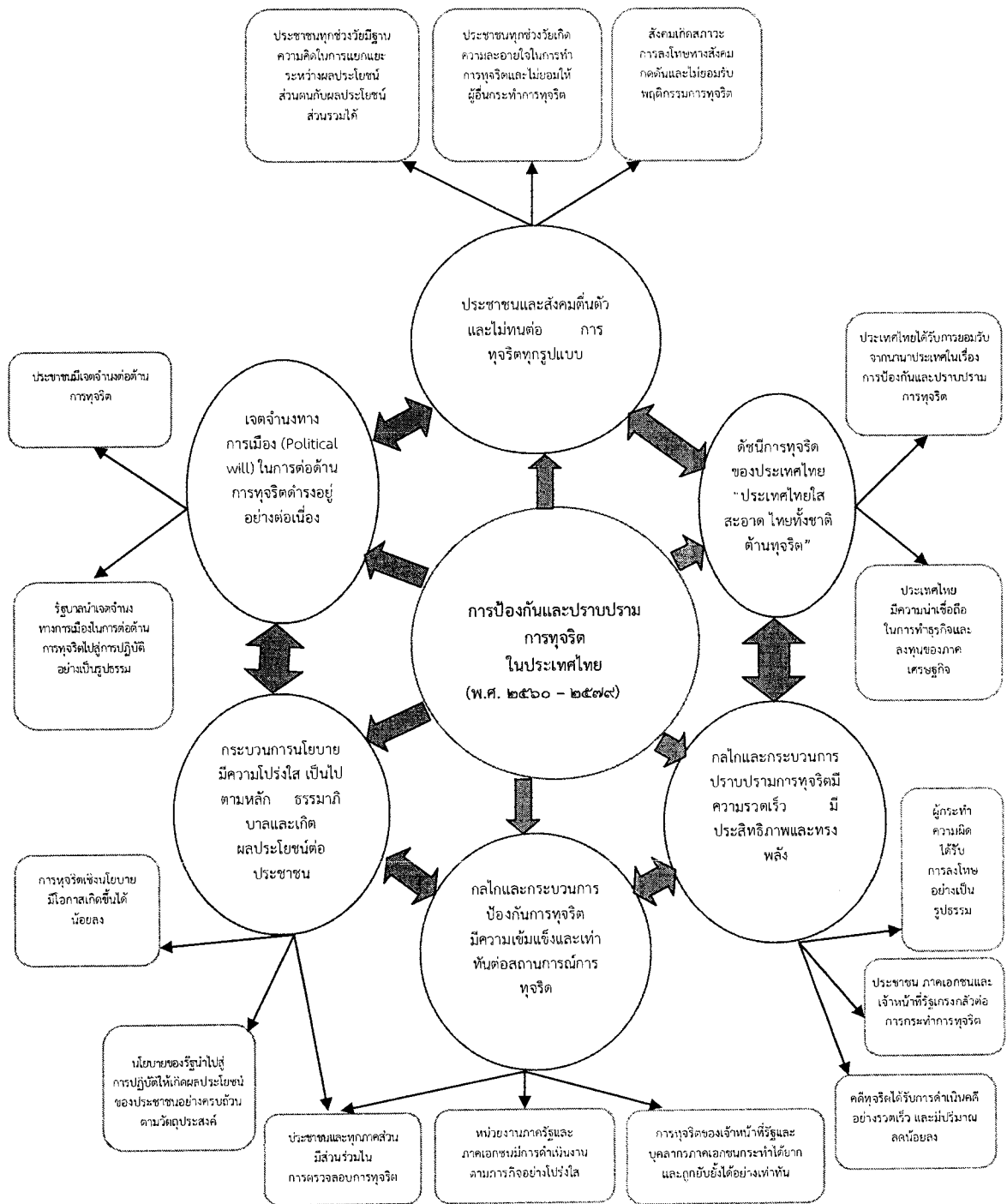
จากกระบวนการตรวจสอบและทบทวนสภาพแวดล้อมของภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตด้วยการใช้เทคนิค SWOT Analysis นั้น ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลของสภาพแวดล้อมในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นข้อมูลที่มีส่วนสำคัญชี้แนะทิศทางของแผนแม่บทบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ว่าควรกำหนดยุทธศาสตร์ไปในทิศทางใด มีจุดแข็งหรือโอกาสอันใดบ้างที่

ควรจะนำมาเป็นปัจจัยเสริมพลังในยุทธศาสตร์ มีจุดอ่อนหรืออุปสรรคใดบ้างที่ยุทธศาสตร์ควรเข้าไปจัดการแก้ไขเพื่อป้องกันการดำเนินยุทธศาสตร์อย่างไรประสิทธิภาพ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการจัดลำดับประเด็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคดังที่กล่าวแล้วข้างต้น พบว่าประเด็นที่เป็นจุดร่วมของตัวแปร SWOT ที่สำคัญคือ การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของประเทศ ในการร่วมกันแก้ไขปัญหาการทุจริต เนื่องจากในตัวแปร SWOT พบว่าภารกิจการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไม่ได้มีแค่องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและภาครัฐบาล ทำหน้าที่นี้เพียงส่วนเดียวเท่านั้น ยังมีอีกหลากหลายภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชน ประชาชน ที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งผลสะท้อนความร่วมมือดังกล่าวได้ออกมาเป็นผลการวิเคราะห์ SWOT ที่ชี้ว่าภาคส่วนต่าง ๆ ได้ให้ความร่วมมือกันดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ต้องตระหนักถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและการสร้างวัฒนธรรมของสังคมในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตที่จะเกิดขึ้น

บทที่ ๕ การฉายภาพอนาคต

วงล้ออนาคตของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย เป็นการวิเคราะห์แนวโน้มทิศทางหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ โดยผลการวิเคราะห์พบว่าแนวโน้มสถานการณ์หลักทั้งหมด ๖ ด้าน และในแต่ละด้านมีแนวโน้มผลสืบเนื่องในลักษณะต่างๆ ดังนี้

แผนภาพที่ ๘ วงล้ออนาคตของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย
ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙

การฉายภาพอนาคต

การฉายภาพอนาคตของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย เป็นการประเมินความเป็นไปได้ของสถานการณ์ในอนาคตของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้เห็นภาพในมิติด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนด แผนแม่บทของแผนงานบูรณาการการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปีในอนาคต ซึ่งมีรายละเอียดผลการฉายภาพอนาคต เป็นดังนี้

๑. ภาพอนาคตของประชาชนและสังคม : ในอนาคต ๒๐ ปีข้างหน้า ประเทศไทยน่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ประชาชนจะมีความรู้และเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก รวมทั้งมีจิตพอเพียงอันเกิดจากการปลูกฝังหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นประชาชนและสังคมจะตื่นตัวต่อการทุจริตมากขึ้น ให้ความสนใจข่าวสารและตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริตต่อประเทศมากขึ้น มีการแสดงออกซึ่งการต่อต้านการทุจริตทั้งในชีวิตประจำวันและการแสดงออกผ่านสื่อสาธารณะและสื่อสังคมออนไลน์ ต่าง ๆ ประชาชนในแต่ละช่วงวัยจะได้รับกระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคมว่าการทุจริตถือเป็นพฤติกรรมที่นอกจากจะผิดกฎหมายและทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศแล้ว ยังเป็นพฤติกรรมที่ไม่ได้รับการยอมรับทางสังคม ประชาชนจะมีวิธีคิดที่ทำให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้ วัฒนธรรมทางสังคมจะหล่อหลอมให้ประชาชนจะไม่กระทำการทุจริตเนื่องจากมีความละเอียดอ่อนต่อตนเองและสังคม และไม่ยอมให้ผู้อื่นกระทำการทุจริตอันส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมด้วย และจะเกิดการรวมกลุ่มกันทางสังคมเพื่อก่อให้เกิดสภาวะการลงโทษทางสังคมต่อการกระทำ

๒. ภาพอนาคตของเจตจำนงทางการเมือง (Political Will) ในการต่อต้านการทุจริต : ในอนาคต ๒๐ ปีข้างหน้า ประชาชนคนไทยทุกคนจะแสดงเจตจำนงต่อต้านการทุจริตอย่างเข้มข้น ผ่านกระบวนการเลือกตั้งและกระบวนการเข้าสู่อำนาจของตัวแทนของประชาชน นั่นคือรัฐบาลและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่างๆ ทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น รวมไปถึงรัฐธรรมนูญซึ่งถือเป็นเจตจำนงทางการเมืองของประชาชนอย่างหนึ่ง รัฐบาลในฐานะผู้รับมอบเจตจำนงทางการเมืองของประชาชนทั้งประเทศ จึงจะต้องบริหารประเทศให้เป็นไปตามเจตจำนงทางการเมืองของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และปฏิบัติตนอย่างเป็นรูปธรรมและขยายผลกลับไปสู่ประชาชน ประชาชนจะให้ความสนใจในการตรวจสอบรัฐบาลและนักการเมืองในการดำเนินการตามเจตจำนงทางการเมืองมากขึ้น เป็นแรงกดดันให้รัฐบาลต้องบริหารประเทศอย่างสุจริตและโปร่งใส

๓. ภาพอนาคตของกระบวนการนโยบายของรัฐ : กระบวนการนโยบายของรัฐบาล เป็นช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์อันมิควรได้ เป็นการทุจริตที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมหาศาล ในอนาคตแม้ว่าการทุจริตเชิงนโยบายจะมีแนวโน้มที่จะมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น แต่จะเกิดขึ้นได้ยากมากขึ้นเช่นกัน เนื่องจากสภาวะทางสังคมและประชาชนในอนาคต จะให้ความสนใจและจับตามองการทุจริตในระดับนโยบายมากยิ่งขึ้น มีกลไกการตรวจสอบการดำเนินนโยบายของรัฐที่เข้มข้นมากขึ้น

๔. ภาพอนาคตของการป้องกันการทุจริต : ในอนาคต ๒๐ ปีข้างหน้า การทุจริตน่าจะทวีความรุนแรง ซับซ้อน และยากแก่การตรวจสอบมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของสังคมโลกและพลวัตของการทุจริตที่ผู้กระทำการทุจริตหาช่องทางการทุจริต ที่ยากแก่การตรวจสอบมากยิ่งขึ้น แต่สภาวะทางสังคมที่ตื่นตัวต่อต้านและตรวจสอบการทุจริตมากยิ่งขึ้น จึงอาจจะทำให้แนวโน้มการทุจริตลดลง ส่งผลให้กระบวนการป้องกันการทุจริตยิ่งทวีความสำคัญ โดยต้องพัฒนากระบวนการและรูปแบบของการป้องกันการทุจริตให้เท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต เพื่อให้สามารถระงับยับยั้งการทุจริตได้อย่างเท่าทันไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ ดังนั้น แผนแม่บทบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ควรมุ่งเน้นการพัฒนากลไกและกระบวนการป้องกัน

การทุจริตให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ เป็นการป้องกันการทุจริตเชิงรุกเพื่อให้เท่าทันต่อพลวัตของการทุจริตและกำหนดมาตรการให้หน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วนดำเนินงานอย่างโปร่งใส

๕. ภาพอนาคตของการปราบปรามการทุจริต : ในอนาคต ๒๐ ปีข้างหน้า กลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริตจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น กฎหมายจะมีความทันสมัย การบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีน่าจะมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ทำให้คดีความน่าจะมีปริมาณลดลง ดังนั้น แผนแม่บทของแผนงานบูรณาการการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ในระยะ ๕ ปีแรก และ ๑๐ ปีต่อไป จึงควรมุ่งเน้นการส่งเสริมการปรับปรุงกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริตอย่างต่อเนื่อง ให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายและตรากฎหมายใหม่เพื่อสนับสนุนให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมุ่งทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการดำเนินคดีและลงโทษอย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรม เพื่อให้สังคมเกิดความเกรงกลัวต่อการทุจริตด้วย

๖. ภาพอนาคตของดัชนีการทุจริตของประเทศไทย : ในอนาคต ๒๐ ปีข้างหน้าประเทศไทยจะมีค่าคะแนนดัชนีการทุจริตแบบใดแบบหนึ่งที่ใช้ในขณะนั้น สะท้อนให้เห็นว่า “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต” ตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้

จากการวิเคราะห์ห่วงล้อนาคตและการฉายภาพอนาคตข้างต้น แม้ว่าจะแสดงให้เห็นว่าสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การทุจริตนั้นย่อมมีวิวัฒนาการที่มีความซับซ้อนและตรวจสอบได้ยากมากขึ้น ในขณะที่เทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของโลกและสังคมไทยก่อให้เกิดช่องทางในการทุจริตที่มากขึ้น พร้อมๆกับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการป้องกันและปราบปรามจะมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน ดังนั้น แผนแม่บทของแผนงานบูรณาการการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) จึงควรมุ่งเน้นการปฏิรูปและพัฒนาให้ครอบคลุมทุกด้านของพลวัตของการทุจริตในประเทศไทย ทั้งด้านประชาชนและสังคม ด้านเจตจำนง ทหารการเมืองในการต่อต้านการทุจริต ด้านนโยบายของรัฐบาล ด้านการป้องกันการทุจริต ด้านการปราบปราม การทุจริต และด้านยกระดับดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย เพื่อให้การทุจริตไม่สามารถเกิดขึ้นได้และมีปริมาณลดน้อยลงไป ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการต่อต้านการทุจริต และได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ

ส่วนที่ ๒

บทที่ ๒

แผนแม่บทบูรณาการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)

แผนแม่บทบูรณาการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) เชื่อมโยงไปสู่ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในกรอบสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals : SDGs) โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนแม่บท มีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการพื้นฐานของแผนแม่บท ดังนี้

วิสัยทัศน์

“ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต (Zero Tolerance & Clean Thailand)”

พันธกิจ

“สร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต ยกย่องธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทุกภาคส่วนแบบบูรณาการและปฏิรูปกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งระบบ ให้มีมาตรฐานสากล”

คำอธิบายพันธกิจ

การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในระยะ ๒๐ ปีข้างหน้า จะเป็นการปฏิรูปกระบวนการดำเนินงานจากเดิม ไปสู่กระบวนการทำงานแบบบูรณาการทั้งระบบ โดยเริ่มจากการวางรากฐานทางความคิดของประชาชนที่นอกจากตนเองจะไม่กระทำการทุจริตแล้ว จะต้องไม่อดทนต่อการทุจริตที่เกิดขึ้นในสังคมไทยอีกต่อไป ประชาชนไทยต้องก้าวข้ามค่านิยมอุปถัมภ์และความเพิกเฉยต่อการทุจริตประพฤติมิชอบ เจตจำนงทางการเมืองของประชาชนที่ต้องการสร้างชาติที่ใสสะอาดปราศจากการทุจริต จะต้องได้รับการสานต่อจากฝ่ายการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐ การขับเคลื่อนนโยบายที่มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ทุกชั้นตอน ขณะเดียวกันกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตต้องเป็นที่ได้รับความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นจากประชาชนว่าจะสามารถเป็นผู้ปกป้องผลประโยชน์ของชาติและประชาชนได้อย่างรวดเร็ว เป็นธรรม และเท่าเทียม ทั้งนี้เพื่อยกระดับมาตรฐานจริยธรรม คุณธรรม และความโปร่งใสของประเทศไทยในทุกมิติ ให้มีมาตรฐานสากล

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

ระดับคะแนนของดัชนีการทุจริต อธิบายได้ว่า “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต”

วัตถุประสงค์หลัก

๑. สังคมมีพฤติกรรมร่วมต้านการทุจริตในวงกว้าง
๒. เกิดวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) มุ่งต้านการทุจริตในทุกภาคส่วน
๓. การทุจริตถูกยับยั้งอย่างเท่าทันด้วยนวัตกรรม กลไกป้องกันการทุจริต และระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล
๔. การปราบปรามการทุจริตและการบังคับใช้กฎหมาย มีความรวดเร็ว เป็นธรรม และได้รับความร่วมมือจากประชาชน
๕. ดัชนีที่ใช้วัดการทุจริต ของประเทศไทยในอนาคต อธิบายได้ว่า ประเทศไทยมีการทุจริตน้อยมาก

การกำหนดยุทธศาสตร์

แผนแม่บทบูรณาการป้องกัน ปรามปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) กำหนดตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติ ในระยะ ๒๐ ปี ที่กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ในยุทธศาสตร์ด้านต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม

ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ในอนาคต ๒๐ ปีข้างหน้า เพื่อให้ประเทศไทยเกิดความมั่นคง ปลอดภัยจากภัยการทุจริตทุกระดับ ด้วยกระบวนการปรามปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เป็นสากล มั่งคั่งจากการลดความเสียหายทางเศรษฐกิจจนเศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่องเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูงด้วยกระบวนการป้องกันการทุจริตเชิงรุก และยั่งยืนด้วยการปลูกและปลูกฝังให้ทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ แผนแม่บทบูรณาการการป้องกัน ปรามปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) จึงกำหนดยุทธศาสตร์หลัก ๓ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างวัฒนธรรมต้านทุจริตด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ป้องกันการทุจริตเชิงรุก

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปรามปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เป็นสากล

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ “สร้างวัฒนธรรมต้านทุจริตด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

ความหมาย

ยุทธศาสตร์นี้มุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต และปลูกฝังวิถีคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกช่วงวัย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการปรับฐานความคิดทุกช่วงวัยให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม บนหลักการ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ยึดถือผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม นำไปสู่เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่สมดุล

๒. เพื่อเสริมพลังการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการผลักดันให้เกิดสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริตและต้านทุจริตทุกรูปแบบ

เป้าประสงค์

สังคมไทยมีวัฒนธรรมที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและร่วมด้านทุจริตในทุกรูปแบบ ในระยะ ๒๐ ปี ต้องสร้างจิตสำนึกในการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวมเพื่อสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

แนวทางการดำเนินงานที่สำคัญสูง (Flagship)

แผนงานการพัฒนาศักยภาพคน สังคม เพื่อสร้างวัฒนธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการต้านทุจริต ประกอบด้วยโครงการ/กิจกรรมระยะยาวและต่อเนื่อง ดังนี้

- สร้างวัฒนธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อต้านทุจริต โดย “การปลูกฝังวิถีคิด” และ “การปลูก” หรือ “การกระตุ้น” จิตสำนึกความซื่อสัตย์สุจริต บนหลักการพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ยึดถือผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

- สร้างการรับรู้ในเรื่องภัยของการทุจริต ผลกระทบของการทุจริตจากกรณีตัวอย่างที่เกิดความเสียหายภายในประเทศ และผู้กระทำผิดได้บทลงโทษเพื่อเพิ่มต้นทุนในการกระทำการทุจริต ให้มีความอายในการทำทุจริตของตนเอง และไม่ทนต่อการทุจริตของผู้อื่น

- ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและมีส่วนร่วมในการสร้างวัฒนธรรมต้านทุจริตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของคนต่างวัยและต่างสถานภาพผ่านการดำเนินงานอย่างบูรณาการของโครงการในสถาบันการศึกษาทุกระดับ การบูรณาการเครือข่ายของหน่วยงานภาครัฐ และการบูรณาการโครงการต่างๆ ระดับหมู่บ้านและ/หรือชุมชนของหน่วยงานต่างๆ อย่างเหมาะสมในหัวเวลายื่นๆ ที่สำคัญส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวมีบทบาทในการสร้าง/หล่อหลอมให้เกิดสังคมไม่ทนต่อการทุจริตและต้านทุจริตทุกรูปแบบ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ “ป้องกันการทุจริตเชิงรุก”

ความหมาย

ยุทธศาสตร์นี้มุ่งเน้นการกำหนดกลไกด้านการป้องกันการทุจริตที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อไม่ให้เกิดการทุจริต

วัตถุประสงค์ เพื่อยกระดับ กลไก มาตรการ กฎหมาย กระบวนการ นวัตกรรม เทคโนโลยี และพัฒนาศักยภาพบุคลากรทุกองค์กรของทุกภาคส่วนภายในประเทศ รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการป้องกันการทุจริตให้เท่าทันต่อสถานการณ์การทุจริต เทียบเท่ามาตรฐานสากล

เป้าประสงค์

๑. บุคลากรทุกองค์กรของทุกภาคส่วนภายในประเทศ มีการรับรู้และศักยภาพเท่าทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงการทุจริต

๒. ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดและใช้กลไกการป้องกันการทุจริตอย่างครอบคลุม

๓. กลไก มาตรการ กฎหมาย กระบวนการ นวัตกรรม เทคโนโลยี ในด้านการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีความทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงการทุจริตและประสิทธิภาพสูง

แนวทางการดำเนินงานที่สำคัญสูง (Flagship)

- แผนงานป้องกันการทุจริตเชิงรุก ประกอบด้วยโครงการ/กิจกรรมระยะยาวและต่อเนื่อง ดังนี้
- บูรณาการความร่วมมือร่วมกันระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาสังคม (พลังประชารัฐ) ในการขับเคลื่อนกลไกการป้องกันการทุจริต
  - เพิ่มประสิทธิภาพกลไก มาตรการ กฎหมาย กระบวนการ นวัตกรรม เทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และปัญหาการทุจริต
  - พัฒนาระบบการปฏิบัติงานและการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐให้โปร่งใสและมีประสิทธิภาพลดการใช้ดุลยพินิจ โดยนำระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้
  - สื่อสารทำความเข้าใจในกลไกการป้องกันการทุจริตโดยการสร้างการมีส่วนร่วม

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ “ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เป็นสากล”

คำอธิบาย

ยุทธศาสตร์นี้มุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนากลไกและกระบวนการต่าง ๆ ของการปราบปรามการทุจริต ทั้งระบบให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างและพัฒนากลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้เป็นสากล มีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต
๒. เพื่อตรากฎหมายและปรับปรุงกฎหมายที่เป็นสากล
๓. เพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดถูกดำเนินคดีและลงโทษด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส เป็นธรรม ถูกต้องตามหลักกฎหมาย และมาตรฐานสากลเท่าทันต่อสถานการณ์การทุจริต

เป้าประสงค์

๑. การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่จำเป็นในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้สอดคล้องกับสถานการณ์การทุจริตและแนวทางปฏิบัติสากล
๒. องค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการปราบปรามการทุจริตมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ เป็นธรรม มีอาชีพ มีการบังคับใช้กฎหมาย อย่างเคร่งครัด โปร่งใส ปราศจากทุจริตคอร์รัปชัน และประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

แนวทางการดำเนินงานที่สำคัญสูง (Flagship)

๑. แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพการปราบปรามการทุจริต ประกอบด้วยโครงการ/กิจกรรมระยะยาวและต่อเนื่องในการสร้างและพัฒนากลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้ทันสมัยมีประสิทธิภาพและเป็นสากล ดังนี้
  - พัฒนาศมรรถนะและองค์ความรู้เชิงสหวิทยาการของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการปราบปรามการทุจริตเพื่อให้มีความรู้/ทักษะ/ขีดความสามารถ ที่เป็นมาตรฐานและเท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต รวมถึงการแบ่งปันความรู้ (Knowledge sharing) และแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ปราบปรามการทุจริตที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของบุคลากรด้านการปราบปรามการทุจริต โดยมีกิจกรรมการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ

๑) จัดทำระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านการปราบปรามการทุจริต โดยประมวลจากคดีการทุจริตและผู้เชี่ยวชาญของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการปราบปรามการทุจริต เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปราบปรามการทุจริตของแต่ละหน่วยงานได้ศึกษาและมีความสมรรถนะและความรู้ที่เป็นมาตรฐาน

๒) จัดทำมาตรฐานความรู้/ทักษะ/ขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ปราบปรามการทุจริต และจัดทำหลักสูตรพัฒนาเจ้าหน้าที่ปราบปรามการทุจริตโดยมุ่งเน้นความรู้เชิงสหวิทยาการ และเสริมสร้างทักษะมาตรฐานให้แก่เจ้าหน้าที่ปราบปรามการทุจริต

๓) จัดทำความร่วมมือในการแบ่งปันถ่ายทอดองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ปราบปรามการทุจริตระหว่างหน่วยงานปราบปรามการทุจริต เพื่อสร้างบุคลากรเชี่ยวชาญเฉพาะสำหรับตรวจสอบและปราบปรามการทุจริตเป็นรายสาขา

- พัฒนากลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานปราบปรามการทุจริตในลักษณะหน่วยเฉพาะกิจ โดยมีอำนาจเฉพาะและมีขั้นตอนการดำเนินการที่กระชับและรวดเร็ว (เชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๒๑ และ ๒๔๔) เพื่อให้การปราบปรามการทุจริตสามารถดำเนินการได้รวดเร็ว เห็นผลและมีประสิทธิภาพ

- เพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองพยานและผู้แจ้งเบาะแส (Whistleblower) และการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานและผู้แจ้งเบาะแสอย่างจริงจัง รวมถึงการรักษาความลับและการรับประกันผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของพยานและผู้แจ้งเบาะแสหรือผู้เกี่ยวข้อง โดยมีกิจกรรมการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ

๑) พัฒนามาตรการในการคุ้มครองพยาน (Witness) และผู้ให้เบาะแส (Whistleblower) ที่มีความน่าเชื่อถือและสร้างความมั่นใจแก่ผู้ถูกคุ้มครองได้

๒) พัฒนามาตรการในการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการปราบปรามการทุจริต

๓) กำหนดรางวัลหรือสิ่งจูงใจในการแจ้งเบาะแสในคดี

- พัฒนามาตรการและเครื่องมือในการปราบปรามการทุจริต ระบบสารสนเทศ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการทุจริต

๒. แผนงานพัฒนาระบบการปราบปรามการทุจริต ประกอบด้วยโครงการ/กิจกรรมระยะยาวและต่อเนื่องในการสร้างและพัฒนาระบบการปราบปรามการทุจริต ดังนี้

- สร้างนวัตกรรมการทำงานใหม่เพื่อลดเวลาการทำงาน อาทิ โครงการปรับปรุงระบบการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เข้าถึงง่าย

- ปรับปรุงกระบวนการปราบปรามการทุจริตที่มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (เชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๒๑ และ ๒๔๔) อาทิ ปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินการที่ล่าช้าของหน่วยงานในกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้มีความรวดเร็วและกระชับมากขึ้นเพื่อให้การดำเนินการปราบปรามการทุจริตตลอดกระบวนการจนถึงการลงโทษผู้กระทำความผิดเมื่อคดีถึงที่สุดเป็นไปอย่างรวดเร็วเห็นผล มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับของประชาชน

- สร้างมาตรฐานการดำเนินการปราบปรามการทุจริต โดยการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการคดี อาทิ กำหนดมาตรฐานระยะเวลาการดำเนินคดี การเร่งรัดคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชน/คดีที่มีความสำคัญและมีผลกระทบสูง การปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานเข้าสู่มาตรฐานงานคดีการวางระบบควบคุมการดำเนินคดี การปรับปรุงกฎ ระเบียบของการบริหารจัดการงานคดีเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานปราบปรามการทุจริต

- ปรับปรุงและพัฒนาระบบและกลไกที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน ปราบปรามเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการกับทรัพย์สินหรือผู้กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายฟอกเงิน

เพื่อให้การติดตามทรัพย์สินคืนยึดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ตรวจเร็ว ยึดเร็ว จับเร็ว) เพื่อป้องกันการยักย้ายถ่ายเททรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบ ไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้น โดยมีกิจกรรมดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ

๑) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่ทันสมัย (smart audit system) เพื่อทันต่อการบิดเบือนทรัพย์สินและหนี้สินรวมทั้งบูรณาการข้อมูลกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างๆ ในการตรวจสอบความถูกต้องของทรัพย์สินและหนี้สิน

๒) ศึกษาและทบทวนกลุ่มเป้าหมายในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินให้ครอบคลุมการทุจริตโดยพิจารณาจากสถิติคดีการทุจริต/การขโมยความผิด

๓. แผนงานพัฒนาเครือข่ายและบูรณาการกระบวนการด้านการปราบปรามการทุจริต ประกอบด้วยโครงการ/กิจกรรมระยะยาวและต่อเนื่องในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายเพื่อบูรณาการกระบวนการด้านการปราบปรามการทุจริตทั้งในประเทศและต่างประเทศ

- บูรณาการประสานงานคดีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ และการปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินการที่ล่าช้าและซ้ำซ้อนกันของหน่วยงานในกระบวนการปราบปรามการทุจริตทั้งระบบให้มีความรวดเร็วและกระชับมากขึ้น

- บูรณาการพัฒนาระบบฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานปราบปรามการทุจริตให้เข้าถึงง่ายและมีประสิทธิภาพ และการเชื่อมโยงระบบการรับเรื่องร้องเรียน ข้อมูลและข่าวกรองด้านการปราบปรามการทุจริต เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติหน้าที่ และสนองตอบต่อการให้บริการประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

- จัดประชุม สัมมนา ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีและพื้นที่ร่วมของการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และการนำเสนอผลการดำเนินงานการปราบปรามการทุจริต / การพัฒนากระบวนการ/แนวทางการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานด้านการปราบปรามการทุจริตปราบปรามการทุจริต

- พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรต่อต้านการทุจริตและองค์กรเอกชนในระดับนานาชาติ เพื่อสนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลในการปราบปรามการทุจริต และอาชญากรรมข้ามชาติ

- จัดทำและการผลักดันบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ด้านการปราบปรามการทุจริต (MOU) ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

๔. การตรากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายในการปราบปรามการทุจริตให้เท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต ประกอบด้วยการดำเนินการระยะยาวและต่อเนื่องในการตรากฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายที่สนับสนุนการดำเนินงานปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับทบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญฯ ที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามการทุจริต

- ตรากฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายให้เท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต (โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อจำกัดทางกฎหมายหรือข้อจำกัดในอำนาจหน้าที่ ในการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการปราบปรามการทุจริต เพื่อเสนอในการตรากฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายที่สนับสนุนการดำเนินงานปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เท่าทันต่อสถานการณ์การทุจริตในประเทศและการทุจริตข้ามชาติ)

- ตรากฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายเพื่อสนับสนุนให้หน่วยงานในกระบวนการปราบปรามการทุจริตดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสนธิสัญญาและมาตรฐานสากล (อาทิ การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายปราบปรามการทุจริตและการติดตามทรัพย์สินคืนของประเทศต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนากฎหมายไทย)

- ประเมินติดตามการอนุวัติการตามสนธิสัญญา เพื่อให้ความเห็นทางกฎหมายในการเสนอแก้ไขกฎหมายและกระบวนการปราบปราม การทุจริตให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

- บังคับใช้กฎหมายและดำเนินคดีตามระดับความเสียหายความเร่งด่วน และสถิติการทุจริต

- บังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามการทุจริต อาทิ การดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม (เชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๙) การดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต (มาตรา ๑๐๓/๗, มาตรา ๑๐๐, มาตรา ๑๒๓/๕ วรรค ๒ ฯลฯ)
- บังคับใช้กฎหมายและดำเนินคดีเฉพาะในแต่ละพื้นที่ของประเทศ
- บูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐต้นสังกัดในการบังคับใช้กฎหมายและลงโทษทางอาญาหรือทางวินัยในความผิดเกี่ยวกับการทุจริตหรือจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ
- ปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการปราบปรามการทุจริตให้เกิดความมั่นใจในความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน
- พัฒนาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย เช่น การจัดตั้ง “คณะกรรมการร่วมเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย”

การบริหารการดำเนินงานสำคัญตามแผนแม่บท

ในแผนแม่บทบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) นี้ ได้กล่าวถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ และวัตถุประสงค์หลักไว้อย่างชัดเจนที่สำคัญประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงานสำคัญนั้นกำหนดขึ้นร่วมกันจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (key stakeholders) ดังนั้นเพื่อให้กระบวนการดำเนินงานตามแผนแม่บทสามารถบรรลุเป้าหมายในระยะยาวสอดคล้องกับบริบทสังคม พลวัตการทุจริต และสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปต่อเนื่องถึงอนาคต จึงกำหนดประเด็นหลักของการบริหารการดำเนินงานสำคัญตามแผนแม่บทอย่างกว้าง ๆ ไว้ ๔ ด้าน ดังนี้

๑. การวางแผน (Plan)

- จัดทำแผนงาน โครงการให้มีความครบถ้วน เช่น การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตามกิจกรรม การกำหนดค่าเป้าหมาย การกำหนดตัวชี้วัดที่มีความชัดเจนและสามารถวัดผลได้ ควรเป็นตัวชี้วัดระดับผลลัพธ์มากกว่าผลผลิต และผลลัพธ์ดังกล่าวควรเชื่อมโยงกับเป้าประสงค์หลักและเป้าประสงค์รองของยุทธศาสตร์หรือแม่บทหลักด้านการบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะสั้นและ/หรือระยะปานกลางในห้วงเวลานั้น ๆ โดยส่งผลต่อการปฏิบัติ (Do) ในกรณีที่เปลี่ยนผู้รับผิดชอบโครงการ

- จัดทำแผนงาน โครงการให้มีความสมบูรณ์ เนื่องจากเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนการตรวจสอบและการติดตามผลการดำเนินงาน (Check) และการปรับปรุงการดำเนินงาน (Act) เพื่อการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้ในลำดับถัดไป

- สร้างการมีส่วนร่วมและตระหนักถึงเป้าหมายของความสำเร็จในการดำเนินการตามแผนงานโครงการ

- สร้างความเข้าใจถึงการดำเนินงานของแผนงาน/โครงการนั้นๆ เพื่อช่วยสร้างความตระหนักถึงเป้าหมายและการดำเนินงานเชิงยุทธศาสตร์ โดยพิจารณาความสอดคล้องกับเป้าหมายหลัก เป้าหมายรอง วัตถุประสงค์หลัก และประเด็นยุทธศาสตร์ หรือแม่บทหลักด้านการบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะสั้นและ/หรือระยะปานกลางในห้วงเวลานั้น ๆ

๒. การปฏิบัติ (Do)

- จัดลำดับความสำคัญของงานในกรณีที่มีภารกิจเร่งด่วนแทรกซ้อน ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการดำเนินงานได้ทันตามแผนงาน โครงการ ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงผลกระทบในทุกระดับที่อาจเกิดขึ้นจากความล่าช้าหรือไม่สามารถดำเนินการได้สำเร็จตามเป้าหมาย

- สื่อสาร ชี้แจง และสร้างความเข้าใจต่อบริบทของยุทธศาสตร์ หรือแม่บทหลักด้านการบูรณาการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะสั้นและ/หรือระยะปานกลางในห้วงเวลานั้น ๆ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระบุเจ้าหน้าที่หลักที่ชี้แจงยุทธศาสตร์หรือแม่บทหลักดังกล่าวแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากลดความไม่เข้าใจ หรือ ลดการตีความที่แตกต่างกันไปในเป้าหมายหลัก เป้าหมายรอง วัตถุประสงค์หลัก ตัวชี้วัด/แนวทาง มาตรการต่าง ๆ

๓. การตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงาน (Check)

- จัดระบบ/รูปแบบการติดตาม ประเมินผลการดำเนินโครงการที่ทันกาลและเป็นรูปแบบเดียวกัน เช่น การกำหนดตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมในการวัดความก้าวหน้าของการดำเนินงานและจัดทำรูปแบบของการรายงานผลการดำเนินงานให้มีความละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

- ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโดยพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากความล่าช้าหรือไม่สามารถดำเนินโครงการได้บรรลุเป้าหมาย

- จัดทำระบบการติดตามและประเมินผลโดยเน้นความรู้ความเข้าใจและการตระหนักถึงความสำคัญของการติดตามและรายงานผลโครงการของเจ้าหน้าที่หรือผู้รับผิดชอบโครงการเป็นหลักสำคัญ

- ชี้แจงหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนกลไกการมีส่วนร่วมในการรายงานผล

๔. การปรับปรุงการดำเนินงาน (Act)

- แก้ไขปัญหาและระบุสาเหตุ พร้อมเสนอแนวทางในการแก้ไขและดำเนินการ ตลอดจนกำหนดเวลาที่คาดว่าจะแล้วเสร็จ หากแผนงาน โครงการไม่สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จตามเป้าหมาย

- สร้างกลไกสนับสนุนการดำเนินงานโครงการให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา อาทิ การจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง หรือ รูปแบบรายงานนำเสนอที่สามารถเห็น Gap ของการปฏิบัติงาน

- เสนอแนวทางเพื่อการปรับปรุงหรือทบทวนหรือแก้ไข เพื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อการดำเนินงานในภาพรวมของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์หรือแม่บทหลักด้านการบูรณาการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะสั้นและ/หรือระยะปานกลางในห้วงเวลานั้น ๆ